

Det Internationale Sekretariat Notat om De Økonomiske Råds efterårsrapport 2025

Sammenfatning

Efterårsrapporten fra De Økonomiske Råds formandskab (nedenfor vismændene) præsenteres for Finans-, Skatte-, Indenrigs- og Sundhedsudvalget den 21. oktober kl. 15:00 2025. Rapporten og dette notat er klausuleret indtil kl.12:00 samme dag.

Vismændene kommenterer aktuel økonomisk politik, herunder finanspolitik og ministeriernes regneprincipper i kapitel I. En diskussion kunne tage udgangspunkt i følgende:

Vinkel 1: Hvilken indvirkning har indvandring af udenlandsk arbejdskraft på den samlede samfundsøkonomiske velfærd?

Kapitel II præsenterer en fremskrivning af dansk økonomi, som ifølge vismændene befinder sig i højkonjunktur, men er uden ubalancer. Vismændene vurderer, at finanspolitikken er konjunkturmedløbende, og at råderummet er 32 mia. kr. lavere end regeringens, såfremt saldomålsætningen i 2030 skal overholdes:

Vinkel 2: Hvor stort er problemet med en konjunkturmedløbende finanspolitik i lyset af en udenlandsk arbejdsreserve?

Vinkel 3: Erstatte det efficiente ledighedsbegreb det naturlige ledighedsbegreb?

Vinkel 4: Gælder "følg eller forklar princippet" også den strukturelle beskæftigelse, der blandt andet har betydning for råderummet?

Vinkel 5: Er der plads til det demografiske træk frem mod 2029?

Vinkel 6: Hvorledes vurderer vismændene Finansministeriets nye regneprincipper for aktieindkomstskat og strukturel beskæftigelse?

Vinkel 7: Bidrager skatterabatten til ejerlejligheder til prisstigningerne på disse ved at mindske udbuddet?

Vinkel 8: Kan konjunkturrelle forhold forklare produktivitsforskelle til USA?

I kapitel III fremlægger vismændene en langsigtet fremskrivning. Vismændene vurderer, at den danske finanspolitik er holdbar med en holdbarhedsindikator på 1 pct. af BNP. Folketinget kunne spørge:

Vinkel 9: Hvad betyder det for en reform af bilafgifterne, at vismændene forudsætter et højere bilafgiftsniveau?

20. oktober 2025

Kathrine Lange
Økonomisk chefkonsulent
Kathrine.Lange@ft.dk
+45 3337 3323

I kapitel IV undersøger vismændene udviklingen for børn og forældre omkring henvisning til udredning i børne- og ungdomspsykiatrien samt betydningen af ventetiden herimellem. En diskussion kunne tage udgangspunkt i følgende:

Vinkel 10: Hviler jeres analyse på tilstrækkelig solide data?

Vinkel 11: Kan det have en betydning, at I alene undersøger dem, der udredes i offentligt regi?

Vinkel 12: Hvorledes påvirkes resultatet, såfremt de mest akutte patienter oplever kortest ventetid?

I kapitel V undersøger vismændene nogle af de tilskyndelser, den kommunale udligningsordning giver anledning til på beskæftigelses- og uddannelsesområdet. En diskussion kunne tage udgangspunkt i følgende vinkler:

Vinkel 13: Kan man forestille sig, at kommunerne agerer efter mere langsigtede overvejelser?

Vinkel 14: Er effekterne på servicerammen mere relevante for kommunens adfærd?

Vinkel 15: Hvad skal der til for, at effekterne af beskæftigelsesreformen i 2025 kan evalueres?

Nedenfor følger et kort referat, og de 15 vinkler til spørgsmål motiveres.

Kapitel I: Aktuell økonomisk politik

I kapitel 1 vurderer vismændene en række aktuelle økonomiske politiske tiltag. Rapportens hovedkonklusioner relateret til finanspolitikken og de offentlige finanser behandles i næste afsnit.

Udenlandsk arbejdskraft

I juni 2025 indgik regeringen en aftale om en ny ordning, der gør det lettere for danske virksomheder at ansætte arbejdskraft fra 16 udvalgte lande uden for EU. Beløbsgrænsen for opholds- og arbejdstilladelse sænkes dermed fra 514.000 til 300.000 kr. årligt.

Vismændene vurderer, at tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft kan dæmpe lønpresset – især når den sker på baggrund af mangel på arbejdskraft. Den seneste udvikling tyder ifølge vismændene på, at udenlandsk arbejdskraft har fungeret som en konjunkturbetinget reserve og bidraget til et lavere lønpres.

Toldaftale mellem EU og USA

I slutningen af juli 2025 blev der indgået en rammeaftale om handel mellem EU og USA. Vismændene referer i den forbindelse et nyere studie, der viser, at en amerikansk told i omegnen af 15 pct. kan være fordelagtig for USA på

lang sigt, såfremt andre lande ikke indfører gengældelsestold. Det hænger sammen med, at USA er et stort land, der kan påvirke verdensmarkedsprisen og dermed få udenlandske producenter til at bære en del af toldbyrden via lavere før-told-priser¹.

Selvom tolden kan være en fordel for landet som helhed, vil den medføre en omfordeling fra forbrugere til virksomheder og staten. Et nyere studie finder således, at de største tab fra importtolden, som blev indført under den nuværende amerikanske præsidents første embedsperiode, var koncentreret blandt lavindkomstgrupper og pensionister.

Vismændene kommenterer også andre aktuelle forslag. En del af vurderingerne er gengivet i boks 1, der dog ikke udgør et fyldestgørende referat.

Boks 1. Referat af vismændenes syn på nogle af de aktuelle forslag

Finanslovsforslaget for 2026 indeholder en midlertidig nedsættelse af *elafgiften* samt en permanent nedsættelse af *kaffe-, chokolade- og sukkerafgifterne* med det formål at øge danskernes købekraft. Vismændene skriver, at det er vigtigt at være opmærksom på eventuelle skadelige virkninger, når strukturpolitiske redskaber anvendes til konjunkturmæssige udfordringer, men at afgiftslempelserne ikke har nævneværdige strukturpolitiske bivirkninger. Det skal ses i sammenhæng med, at den strukturelle gevinst ved nedsættelse af elafgiften først forventes ved en permanent nedsættelse.

Vismændene skriver, at første delrapport fra det såkaldte *Vandreguleringsudvalg*, som regeringen nedsatte i sommeren 2024, mangler fokus på uhensigtsmæssige tilskyndelser. Som reglerne er nu, kan vandselskaberne overvælte grønne afgifter på forbrugerne, hvorimod de ikke kan overvælte omkostninger ved miljøforbedrende investeringer.

Vismændene kommenterer også projektet *Energilø Bornholm*, der ifølge beregninger fra Energistyrelsen har en negativ samfundsøkonomi, og som vismændene før har anbefalet opgivet. Nye oplysninger tyder på en yderligere forværring af samfundsøkonomien, hvorfor vismændene opfordrer til genberegning af samfundsøkonomi og støttebehov.

¹Hvis et lands efterspørgsel efter en bestemt vare udgør en væsentlig del af den globale efterspørgsel vil en nedgang i landets efterspørgsel som følge af tolden kunne påvirke verdensmarkedsprisen mærkbart. I modsætning hertil vil ændringer i et lille lands efterspørgsel eller udbud typisk kun have en minimal effekt, da landets andel af det samlede marked er så begrænset, at prisændringer på globalt plan udebliver eller bliver meget små.

Vismændenes eftersyn af regneprincipperne

Vismændene skal løbende foretage eftersyn af de regneprincipper, som lægges til grund for ministeriernes konsekvensvurderinger af økonomisk-politiske tiltag.

Selskabsskat

Vismændene har tidligere kritiseret centraladministrationens metode til beregning af effekterne af selskabsskatteændringer. Centraladministrationen har nu forholdt sig til kritikken, men de fastholder blandt andet beregningsantagelserne for overskudsflytning samt, at de offentlige finanser forbedres som følge af den højere produktivitet, der følger med selskabsskattenedsættelsen. Begge dele kritiserer vismændene side 28 i rapporten.

Arbejdsudbudseffekter af afgiftslempelser

I finanslovsforslaget indgår afgiftslempelser på chokolade, elafgift og sukker, som Finansministeriet vurderer vil øge arbejdsudbuddet. Finansministeriets vurdering tager udgangspunkt i et såkaldt ækvivalensprincip, hvor det forudsættes, at tiltagene vil have omtrent samme virkning på arbejdsudbuddet, som forudsættes for en indkomstskatteændring, der påvirker borgernes købekraft på samme måde.

Vismændene vurderer, at hverken de teoretiske eller empiriske argumenter for ækvivalensprincippet er opfyldt, hvorfor der som udgangspunkt ifølge vismændene ikke bør indregnes en arbejdsudbudseffekt af forbrugsafgifter, jf. også Dansk Økonomi, forår 2025. Vismændene konstaterer, at Finansministeriet har afvist at følge anbefalingen, da ministeriet vurderer, at ækvivalensprincippet er velbegrundet.

Arbejdsudbudseffekter af lempelse af arveafgiften

Vismændene fremfører, at Finansministeriet bør indregne en negativ arbejdsudbudseffekt af at nedsætte arveafgiften, se eventuelt mere side 30 i rapporten.

Vinkel 1. Hvad er de samfundsøkonomiske effekter af indvandringen af udenlandsk arbejdskraft?

Ifølge vismændene giver øget tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft anledning til forskellige politiske afvejninger.

For det første er der politisk bevågenhed om, at en øget tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft påvirker befolkningens sammensætning. For det andet er der en politisk afvejning mellem øget samfundsøkonomisk effektivitet og fordelingshensyn, hvis den øgede tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft bidra-

ger til at dæmpe lønpresset i økonomien. Vismændene skriver ” Et rent samfundsøkonomisk effektivitetshensyn taler for, at beløbsordningen omfatter flere lande end de udvalgt ”, se side 20.

Folketinget kunne spørge vismændene, om de dermed sætter lighedstegn mellem samfundsøkonomisk effektivitet og samfundsøkonomisk velfærd for de nuværende borgere? Og videre om ikke påvirkningen af den samlede samfundsøkonomiske velfærd for de nuværende borgere afhænger af, om den udenlandske arbejdskraft netto bidrager til den offentlige saldo herunder størrelsen af den medbragte familie? [Se eventuelt svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 362 \(Alm. del\) af 11. september 2020](#). Hvis indvandringen leder til et lavere indenlandsk lønniveau, er det vel ikke givet, at øget indvandring hæver den nuværende befolknings velfærd?

Kapitel II: Konjunktur og offentlige finanser

Dansk økonomi står ifølge vismændene stærkt. Beskæftigelsen er høj, og økonomien vurderes at befinde sig i en højkonjunktur med et moderat pres på arbejdsmarkedet. Højkonjunktoren skønnes også at strække sig over de kommende år.

Finanspolitikken vurderes at være konjunkturmedløbende

Vismændene vurderer, at regeringens planlagte finanspolitik er konjunkturmedløbende. Det står i modsætning til regeringens vurdering, jf. Økonomisk redegørelse august 2025.²

Forskellen skyldes blandt andet, at vismændenes vurdering af den såkaldt et-årige finanseffekt i 2026 er meget større end regeringens skøn, jf. tabel 1.

Tabel 1. Finans- og strukturpolitikens virkning på outputgabet (ét-årig finanseffekt)

Procentpoint	2024	2025	2026
Vismændene (oktober 2025)	0,1	0,6	1,3
Økonomiministeriet (august 2025)	-0,2	0,6	0,4
Forskel	0,0	0,0	0,9

Kilde: Økonomiministeriet (august 2025), ”Økonomisk Redegørelse august 2025”, De Økonomiske Råd (oktober 2025) ”Dansk Økonomi Efterår 2025”.

² I Økonomisk Redegørelse fra august vurderer regeringen, at finans- og strukturpolitikken samlet set øger det økonomiske kapacitetspres i 2026 forhold til niveauet i basisåret, men ministeriet bemærker, at stigningen er så lille, at politikken omtrent er neutral, se side 47 i Økonomisk Redegørelse fra august.

Den ét-årige finanseffekt afspejler, om den – aktivt besluttede – finans- og strukturpolitik strammes eller lempes *i forhold til året før*³. En positiv finanseffekt afspejler, at finans- og strukturpolitikken isoleret set øger kapacitetspresset, mens en negativ finanseffekt afspejler, at finans- og strukturpolitikken mindsker kapacitetspresset

Når vismændene vurderer, at finanspolitikken er konjunkturmedløbende skyldes det imidlertid ikke bare en forskellig vurdering af den étårige finanseffekt i 2026. Det skyldes også, at vismændene bruger 2023 som basisår, når de vurderer den såkaldt *flerårige* finanseffekt. Den flerårige finanseffekt måler virkningen af finans- og strukturpolitikken i det pågældende år og de forudgående år sammenlignet med et fastlagt basisår. Regeringen anvender her 2019 som basisår. Vismændene mener, at 2019 ligger for langt tilbage og har derfor i de seneste tre rapporter anvendt 2023 som sammenligningsgrundlag.

De offentlige finanser og råderummet

Vismændene vurderer, at de offentlige finanser grundlæggende er sunde, men de forventer et underskud på den strukturelle saldo på 1 pct. af BNP i 2030. Regeringen skønner derimod, at underskuddet kun vil udgøre ½ pct. af BNP.

Regeringen har en målsætning om, at underskuddet på den strukturelle saldo højst må udgøre ½ pct. af BNP i 2030. Skal regeringens saldomålsætning på opfyldes, vil råderummet i 2030 ifølge vismændene blive hele 32 mia. kr. lavere end regeringens opgjorte råderum. Forskellen i råderummets størrelse kan primært henføres til forskelle i vurderingen af de strukturelle niveauer for aktieindkomstskat, pensionsafkastskat og beskæftigelse i 2030. Vismændene understreger, at beregningen af råderummet således er forbundet med betydelig usikkerhed.

Fødevarerpriser

De danske fødevarerpriser er steget markant i år, men set over *hele perioden* siden 2020 er de danske fødevarerpriser steget lidt mindre end EU-gennemsnittet. Udviklingen kan ifølge vismændene være udtryk for en vis forsinkelse

³ Finanseffekten afspejler alene effekten af den aktive politik og afspejler dermed ikke virkningen af de såkaldt automatiske stabilisatorer, dvs. at udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse eksempelvis går ned i tilfælde af en højkonjunktur.

i gennemslaget på de danske fødevarepriser sammenlignet med den gennemsnitlige udvikling i EU.

Fødevarepriserne i Danmark ligger ligesom forbrugerpriserne generelt på et højt niveau sammenlignet med øvrige EU-lande, hvilket ifølge vismændene blandt andet kan skyldes det høje danske lønniveau.

Vinkel 2. Hvor stort er problemet med en konjunkturmedløbende finanspolitik i lyset af en udenlandsk arbejdsreserve?

Vismændene vurderer, at der på nuværende tidspunkt ikke er klare tegn på ubalancer i dansk økonomi. Endvidere tager vurderingen af finanseffekten ikke højde for forsvarsudgifternes ekstraordinært høje importindhold, hvorfor finanseffekterne udgør et overkantsskøn. Hertil kommer, at udenlandsk arbejdskraft kan mindske lønpresset.

I lyset af dette kunne Folketinget spørge vismændene, hvor stort et problem en konjunkturmedløbende finanspolitik egentlig udgør.

Vinkel 3. Erstatte det efficiente ledighedsbegreb det naturlige ledighedsbegreb?

Når Finansministeriet vurderer det strukturelle beskæftigelsesniveau, sker det blandt andet ud fra det såkaldte strukturelle ledighedsniveau. Den strukturelle ledighed er det ledighedsniveau, der sikrer, at arbejdsmarkedet ikke i sig selv bidrager til prisudviklingen, jf. [Finansministeriets beregning af gab og strukturelle niveauer, november 2020, Finansministeriet](#)

Folketinget kunne spørge vismændene, om ikke de seneste års tilgang af arbejdskraft fra udlandet mindsker relevansen af begrebet: Det strukturelle ledighedsniveau. Det skal ses i sammenhæng med, at den tilkomne udenlandske arbejdskraft ifølge vismændene har bidraget til at dæmpe lønpresset og dermed delvist har fungeret som en konjunkturbetinget arbejdskraftreserve i Danmark.

Vismændene har da også i de seneste publikationer introduceret begrebet det efficiente ledighedsniveau. Det efficiente ledighedsniveau findes ifølge vismændene, hvor den samfundsøkonomiske velfærdsgevinst hhv. omkostning ved en ændring i ledigheden balancerer. Det efficiente ledighedsniveau afvejer således værdien af den ekstra produktion overfor værdien af den mindre fritid og de øgede rekrutteringsomkostninger, som virksomhederne oplever, når ledigheden er lav, jf. side 52 for yderligere forklaring.

Folketinget kunne spørge vismændene, om ikke et lavt ledighedsniveau nok øger virksomhedernes søgeomkostninger, men til gengæld mindsker de lediges søgeomkostninger? Videre kunne Folketinget spørge, om det efficiente

ledighedsniveau som begreb er mere relevant end det strukturelle ledighedsniveau – og i så fald i hvilke sammenhænge? og hvilke politiske implikationer det vil have?

Vinkel 4. Gælder ”følg eller forklar princippet” også den strukturelle beskæftigelse, der blandt andet har betydning for råderummet?

Vismændenes fremskrivning indebærer en strukturel beskæftigelse, der er ca. 45.000 personer lavere i 2030 end Finansministeriets seneste vurdering. Vismændene skriver, at hovedparten af forskellen i 2030 kan tilskrives en forskellig vurdering af niveauet i 2026. Vismændene kritiserer Finansministeriet for metoden til fastlæggelsen af den strukturelle beskæftigelse i 2026. Den er ifølge vismændene ikke tilstrækkeligt dokumenteret. Endvidere indebærer metoden, at regeringens skønsmæssige fremskrivningen i 2026, har betydning for det strukturelle niveau i 2026, jf. boks II.5 side 77.

Folketinget kunne bede vismændene uddybe denne kritik og videre spørge, om ikke det såkaldte ”Følg eller forklar princippet”⁴ gælder i forhold til udregningen af den strukturelle beskæftigelse. Spørgsmålets relevans skal ikke mindst ses i sammenhæng med, at den strukturelle beskæftigelse påvirker størrelsen af råderummet.

Vinkel 5. Er der plads til det demografiske træk frem mod 2029?

Vismændene vurderer, at de stigende forsvarsudgifter kan holdes inden for de foreslåede udgiftslofter frem mod 2029. Det er således muligt, at øge forsvarsudgifterne til 3½ pct. af BNP samtidig med, at udgifter til øvrigt offentligt forbrug som andel af BNP også forøges med ca. 1¼ pct. af BNP i forhold til 2024. Ifølge erklæringen fra NATO's topmøde skal forsvarsudgifterne imidlertid samlet set udgøre 5 pct. af BNP (Dvs. 3½ BNP til forsvarsudgifter plus 1½ pct. af BNP til udgifter, der er relateret til sikkerhed). Erklæringen er imidlertid ikke særligt detaljeret, når det vedrører afgrænsningen af de resterende 1½ pct. af BNP, der skal være relateret til sikkerhed. Det er derfor uklart, hvor stor en del af udgifterne, der allerede afholdes i dag.

Der er som nævnt mulighed for at øge øvrige forbrugsudgifter med ca. 1¼ pct. af BNP fra 2024 til 2029 – hvis målsætningen om forsvarsudgifter på 3½ pct. af BNP skal opfyldes. Såfremt de resterende 1¼ pct. af BNP skal anvendes på udgifter relateret til sikkerhed for at nå den samlede målsætning på 5 pct. af BNP, så vil der ifølge vismændene stort set ikke være plads til at øge det offentlige forbrug til andre områder end forsvar og sikkerhed frem mod

⁴ Når vismændene kommer med anbefalinger til justeringer af ministeriernes regneprincipper – f.eks. ved beregning af adfærdsvirkninger, skatteændringer eller offentlige investeringer – skal ministerierne: 1) Enten følge anbefalingen og justere deres model eller antagelser, eller 2) forklare, hvorfor de ikke følger anbefalingen.

2029 eller at gennemføre skatte- og afgiftslettelser. Folketinget kan spørge ind til dette, herunder om det i det lys vil være relevant at udregne det demografiske træk samt råderummet i forhold til den del af det offentlige forbrug, der ikke falder ind under NATO-målsætningen.

Vinkel 6. Hvorledes vurderer vismændene Finansministeriets nye regneprincipper for aktieindkomstskat og strukturel beskæftigelse?

Vismændene skriver, at deres lavere råderum, jf. ovenfor, primært kan henføres til forskelle i vurderingen af strukturel aktieindkomstskat og strukturel beskæftigelse i 2030.

Finansministeriet har netop ændret beregningsmetoderne i forhold til blandt andet strukturel aktieindkomstskat og strukturel beskæftigelse, jf. Økonomisk Redegørelse maj 2025. Folketinget kunne spørge ind til metodeforskellene imellem de to institutioner.

Vinkel 7. Bidrager skatterabatten til ejerlejligheder til prisstigningerne på disse ved at mindske udbuddet?

Vismændene skriver på side 58, at der har været en særlig høj prisvækst på ejerlejligheder, hvor antallet af boliger til salg er faldet i løbet af 2025. Det øger konkurrencen om de tilgængelige lejligheder, hvilket ifølge vismændene øger priserne.

Folketinget kunne spørge vismændene, om det kan udelukkes, at den såkaldte skatterabat for ejerboligindehavere kan spille ind på udviklingen. Skatterabatten sikrer, at boligejere, som ejede deres bolig før 2024, ikke betaler mere i boligskat, end de ville have gjort under det gamle system. Rabatten er personlig og knyttet til ejeren, ikke til boligen.

Når en bolig sælges, mister den nye ejer retten til skatterabatten. Det kan medføre, at boligejere fastholder deres bolig for at bevare skatterabatten, og dermed falder udbuddet af boliger til salg. Et lavere udbud kombineret med stabil eller stigende efterspørgsel kan presse priserne op. Samtidig kan udviklingen lede til en uhensigtsmæssig boligudnyttelse (f.eks. kan ældre blive boende i store boliger).

Vinkel 8. Kan konjunkturrelle forhold forklare produktivitsforskelle til USA?

Udviklingen i dansk timeproduktivitet i perioden efter 2019 har været svag i forhold til 2010'erne og under niveauet for eksempelvis Sverige og USA. Produktivitsudviklingen var særlig svag i 2022 og 2023. Der har dog ifølge vismændene været en betydelig produktivitsfremgang i 2024, der bidrager til

at trække den samlede vækst op i perioden som helhed i retning af en genopretning af produktivitsudviklingen fra før 2019.

Vismændene vurderer, at de seneste års pres på arbejdsmarkedet har medvirket til den svage produktivitsudvikling, idet andelen af beskæftigede med lavere produktivitet, herunder med kortere erfaring, er steget. Analysen indikerer ifølge vismændene, at produktiviteten kan blive styrket, efterhånden som arbejdsmarkedstilknytning og erfaringsniveau i beskæftigelsen stiger. Herudover har forskydninger over mod brancher og stillinger med et højt produktivitsniveau siden 2022 bidraget til at løfte produktiviteten.

Folketinget kunne spørge vismændene, om ikke USA også har oplevet en højkonjunktur, hvorfor forskellen til USA vel ikke kan forklares med dette? Og videre hvis væksten i medicinalindustrien svækkes, vil det så ikke lægge et nedadgående pres på dansk produktivitet fremadrettet?

Kapitel III: Finanspolitik holdbarhed

Vismændenes langsigtede fremskrivning af Danmarks økonomi og finanspolitik findes i kapitel III. I fremskrivningen udviser den offentlige saldo underskud i perioden fra 2030 til omkring 2050 og derefter et stadigt stigende overskud.

Den finanspolitiske holdbarhedsindikator udgør ifølge vismændene 1,0 pct. af BNP⁵. Det betyder, at der under de givne forudsætninger kan lempes permanent med ca. 31 mia. kr. om året, uden at den offentlige gæld vil vokse ukontrolleret i det lange løb.

Holdbarhedsindikatoren er nedjusteret i forhold til formandskabets seneste fremskrivning. Det skyldes et forringet udgangspunkt i 2030, især på grund af en forudsat markant forøgelse af de offentlige udgifter i 2026-2029.

Vismændene foretager en sammenligning med regeringens langsigtede fremskrivning, der har en mere positiv holdbarhedsindikator på 1,4 pct. af BNP. Regeringens fremskrivning adskiller sig på en række områder, herunder vurderingen af konsekvenserne af den fremtidige indeksering af folkepensionsalderen, udviklingen i de fremtidige sundhedsudgifter og udviklingen i indtægter fra aktieskatten.

⁵ Vismændene understreger, at der er stor usikkerhed om mange af forudsætningerne i sådanne langsigtede fremskrivninger. Fremskrivningen skal derfor ikke opfattes som en prognose, men som en konsekvensberegning af, hvad der vil ske under forudsætninger, som med vores nuværende informationsgrundlag vurderes som fornuftige og rimelige. Fremskrivningens vigtigste funktion er som et tidligt varslingsystem, der i god tid informerer beslutningstagerne, om strukturelle ændringer i den økonomiske politik vil være ønskelige.

I kapitlet præsenteres desuden følsomhedsanalyser af betydningen af forskellige udvalgte forudsætninger, herunder betydningen af tilbagetrækningsreformer. Den såkaldte Pensionskommission anbefalede i sin afsluttende rapport en lempeligere aldersindeksering af folkepensionsalderen mv. efter 2040, jf. Pensionskommissionen (2022).⁶ Af tabel 2 nedenfor fremgår det, at såvel Finansministeriet som vismændene vurderer, at forslaget vil svække den finanspolitiske holdbarhed svarende til knap 1 pct. af BNP.

Tabel 2. Pensionskommissionens forslag reducerer HBI med

Pct. af BNP	Vismændene	Regeringen	Forskel
HBI, A	1	1,4	-0,4
Effekt af pensionskommissionens forslag, B	-0,9	-0,8	-0,1
HBI efter pensionskommissionens forslag, C=A+B	0,1	0,6	-0,5
Effekt ved pensionsalder på 70 år, D	Større udgift end -2 pct.	-2,2	
HBI efter pensionsalder på 70 år, E= A+E	Mindre end -1 pct.	-0,8	

Kilde: Finansministeriet (august 2025), "Opdateret 2030-forløb: Grundlag for udgiftslofter 2029", De Økonomiske Råd (oktober 2025), "Dansk Økonomi Efterår 2025".

I kraft af vismændenes initialt lavere holdbarhedsindikator, vurderer vismændene imidlertid, at finanspolitikken kun lige netop er holdbar efter pensionskommissionens tiltag.

Tilsvarende viser tabel 2, at såvel Finansministeriet som vismændene vurderer, at finanspolitikken er uholdbar, hvis pensionsalderen fastholdes på 70 år.

Vismændene berører også spørgsmålet om forskellige uddannelsesgruppers tilbagetrækningsmønstre i kapitlet. Hvorvidt den ene eller anden gruppe har flest år på pension afhænger i høj grad af, om tiden på førtidspension også tæller med.

Vinkel 9. Hvad betyder det for en reform af bilafgifterne, at vismændene forudsætter et højere bilafgiftsniveau?

Vismændene forudsætter, at bilafgifterne indbringer væsentligt mere på sigt end det, der ligger i regeringens fremskrivninger. Det fremgår af tabellen side

⁶ De to vigtigste elementer i kommissionens forslag var, at aldersindekseringen fremover skulle være på 80 pct. i stedet for 100 pct. af den beregnede stigning i middellevetiden for ældre, og at levetidsstigningen skulle beregnes ud fra aldersgruppen over folkepensionsalderen frem for de 60+-årige, som det er tilfældet under de nuværende regler. Det fører til, at aldersgrænsen for folkepension forudsættes at være 74 år i 2100 i modsætning til de 77 år, der forudsættes i grundforløbet.

157, at provenuet i vismændenes fremskrivning er 0,3 pct. af BNP højere i 2040, det svarer til ca. 9 mia. kr.

Folketinget kunne spørge ind til de forskellige forudsætninger, samt hvilken betydning det har for en eventuelt kommende reform af bilafgifterne.

Kapitel IV: Ventetider i børne og ungdomspsykiatrien

I kapitel IV undersøger vismændene udviklingen for børn og forældre i årene omkring et barns henvisning til børne- og ungdomspsykiatrien samt betydningen af ventetiden i børne- og ungdomspsykiatrien. Kapitlets analyser bygger på ca. 42.000 udredningsforløb fra perioden 3. kvartal 2019 til 4. kvartal 2022 og leder frem til følgende hovedkonklusioner:

- Særligt i årene op til deres henvisning til udredning i børne- og ungdomspsykiatrien forværres børnenes trivsel og fravær i skolen.
- Udviklingen i børnenes trivsel og fravær i skolen vender umiddelbart efter henvisningen og forbedres gradvist derefter. Det indikerer, at netop det at blive henvist og udredt i børne- og ungdomspsykiatrien har afgørende betydning for børnene.
- Forældrenes arbejdsliv ændres også umiddelbart efter barnets henvisning. Særligt blandt mødrene sker der en betydelig stigning i andelen på offentlige ydelser, der gør det muligt helt eller delvist at blive hjemme og passe barnet.
- Mens perioden omkring henvisning og udredning i børne- og ungdomspsykiatrien ser ud til at være udslagsgivende for børnene, tyder det ikke på, at det på samme måde er afgørende, hvor lang ventetiden er, fra barnet modtager henvisningen, til barnet er færdigudredt.
- *For den fulde børnegruppe* kan der således ikke påvises effekter af ventetiden fra henvisning, til det tidspunkt, hvor der er en indikation på endt udredning. Mere konkret undersøger vismændene blandt andet effekten på børnenes forbrug af sundhedsydelser eller skolerelaterede mål, herunder trivsel, i de første par år efter henvisningen.
- For forældrene findes der indikationer på, at længere ventetid for barnet i børne- og ungdomspsykiatrien har afledte konsekvenser for navnlig mødrenes arbejdsliv. Der er således tegn på, at der begynder at opstå en negativ effekt på mødrenes arbejdstid på lidt længere sigt. Det er imidlertid kun muligt at adskille de estimerede effekter fra nul med tilstrækkeligt stor statistisk sikkerhed i enkelte måneder, hvorfor det er vanskeligt at vurdere, om de fundne tendenser afspejler vedvarende tendenser eller ej. Effekterne vurderes i det lys umiddelbart at være små i et samfundsøkonomisk perspektiv.
- Der er flere mulige forklaringer på, hvorfor analysen finder små og få effekter af ventetiden i børne- og ungdomspsykiatrien fra henvisning til udredning. Heriblandt er en mulig forklaring ifølge vismændene, at denne ventetid kan være mindre afgørende for familierne, dels fordi

der også er en ventetid frem mod at få henvisningen, dels fordi udredningstidspunktet ikke nødvendigvis er der, hvor børnene begynder at modtage hjælp.

- Kapitlets analyser peger ifølge vismændene på, at det politiske fokus ikke nødvendigvis bør være på den del af børnenes ventetid, der foregår i børne- og ungdomspsykiatrien mellem henvisning og udredning, men snarere bør være på den samlede ventetid i børnenes forløb samt kvaliteten af de indsatser, der tilbydes i forbindelse hermed.

Vinkel 10. Hviler jeres analyse på tilstrækkelig solide data?

Når børnenes ventetider fra henvisning til udredning skal opgøres, er det ikke muligt at tage udgangspunkt i de officielle tal for ventetiderne. Det skyldes, at flere regioner i analysens dataperiode ifølge Rigsrevisionen (2024)⁷ ikke har haft en retvisende registreringspraksis for, hvornår børnene indberettes som endeligt udredt.

For at kunne analysere effekten af børnenes ventetider anvender vismændene i stedet en alternativ metode til opgørelsen af udredningstidspunktet. En metode, som Rigsrevisionen har udarbejdet i forbindelse med deres beretning om overholdelsen af udredningsretten for børn og unge i psykiatrien fra 2024. De ventetider, der indgår i analysen, måler derfor specifikt ventetiden fra henvisning, til der er en indikation på, at barnet er endeligt udredt.

Derfor vil der være en vis usikkerhed forbundet med de ventetider, der indgår i analysen. Det skal også ses i sammenhæng med, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet samt nogle regioner ifølge vismændene har udtrykt skepsis over for Rigsrevisionens metode.

Vinkel 11. Kan det have en betydning, at I alene undersøger dem, der udredes i offentligt regi?

Som alternativ til udredning i offentligt regi er det muligt at søge hjælp i den private sektor. I den private sektor skal familierne selv betale for ydelserne, i modsætning til de offentlige tilbud. Der findes dog forskellige muligheder for helt eller delvist at få dækket udgifterne herunder via en sundhedsforsikring.

Folketinget kunne spørge om og i givet fald hvordan, det, at disse tilfælde ikke indgår i analysen, kan spille ind på vismændenes resultater.

⁷ Rigsrevisionen (2024): "Beretning om overholdelse af udredningsretten for børn og unge i psykiatrien".

Vinkel 12. Hvorledes påvirkes resultatet, såfremt de mest akutte patienter oplever kortest ventetid?

Af avisartiklen "Psykiater sætter en særlig gruppe patienter bag i køen" fra 3. oktober 2025 i Politiken, fremgår det, at det offentlige har lov at sortere mellem patienter i forhold til, hvor alvorlig og akut deres tilstand er. Udredningsretten giver således patienterne ret til at blive udredt inden for 30 dage, *hvis det er fagligt muligt*. Hvorledes vil et sådant forhold spille ind på jeres analyse?

Kapitel V: Tilskyndelser af kommunal udligning

Den kommunale udligningsordning har til formål at udjævne forskelle i økonomiske vilkår mellem kommunerne og dermed give mere ens muligheder.

Ifølge vismændene er udligningsordningens tilskyndelser og virkningerne heraf generelt sparsomt belyst. I kapitlet er det undersøgt, om der er tegn på, at kommunerne har reageret på ændrede tilskyndelser som følge af omlægninger af udligningsordningen i 2021. Der er i kapitlet fokuseret på tilskyndelser relateret til beskæftigelse og uddannelse. Analyserne leder frem til følgende konklusioner:

- Udligningsordningen bidrager til, at den enkelte kommunes gevinst ved, at en ledig overgår til beskæftigelse, er betydeligt mindre end den samlede virkning på de offentlige finanser.
- Generelt har den enkelte kommune en gevinst ved, at ledige overgår til beskæftigelse. På grund af udligningsordningen kan den enkelte kommunes nettogevinst imidlertid være negativ for ledige, der kommer i beskæftigelse i relativt få timer om ugen.
- De ledige, der overgår til beskæftigelse i få timer om ugen, er ofte i fleksjob. Analysen peger på, at den enkelte kommune i en stor del af tilfældene samlet set lider et nettotab, når en ledig overgår til fleksjob. Det hænger dels sammen med, at det udligningsbeløb, som kommunen mister, når en ledig overgår til beskæftigelse, er uafhængigt af, hvor mange timer personen arbejder, og dels at kommunen betaler tilskud til lønnen i fleksjob, men alligevel mister hele udligningsbeløbet.
- En reform af udligningsordningen i 2021 indebar, at nogle kommuner oplevede en mindsket tilskyndelse til at visitere borgere til fleksjob, mens tilskyndelserne i andre kommuner var omtrent uændrede. Ved

at sammenligne udviklingen i de to grupper af kommuner, finder vismændene ikke tegn på, at kommunerne i gennemsnit reagerede på omlægningen.

- Reformen i 2021 påvirkede også kommunernes gevinst ved opkvalificering af ufaglærte ledige. Der findes tegn på, at kommunerne reagerede på dette, men de estimerede effekter er kun på grænsen til at være statistisk signifikante ud fra de gængse kriterier.
- Samet set understreger vismændene, at der er behov for mere viden om kommunernes reaktioner på ændringer af økonomiske tilskyndelser, ikke mindst så der kan opnås et stærkere grundlag for ministeriernes regneprincipper.

Vinkel 13. Kan man forestille sig, at kommunerne agerer efter mere langsigtede overvejelser?

Vismændene viser, at kommuner, som fik reduceret deres incitament til at få ledige i fleksjob (på få timer) og ufaglærte i uddannelse i forbindelse med udligningsreformen i 2021, ikke har reageret mærkbart på ændringen, i hvert fald ikke i en grad, der er statistisk signifikant.

Folketinget kunne imidlertid spørge vismændene, om ikke dette kunne tyde på, at den enkelte sagsbehandler vurderer, at fordelene ved at få ledige i fleksjob og ufaglærte i uddannelse er større på sigt.

Vinkel 14. Er effekterne på servicerammen mere relevante for kommunens adfærd?

Vismændene fremhæver, at mange kommuner har betydelig likviditet, og at det i højere grad er servicerammen – altså den politisk fastsatte grænse for kommunernes driftsudgifter – der begrænser deres handlemuligheder. Det rejser spørgsmålet, om det i virkeligheden er ændringer i servicerammen, snarere end i kommunernes nettoindtægter, der har størst betydning for deres økonomiske incitamenter og prioriteringer.

Vinkel 15. Hvad skal der til for, at effekterne af beskæftigelsesreformen i 2025 kan evalueres?

Med aftalen om en beskæftigelsesreform fra 2025 styrkes den enkelte kommunes muligheder for individuelt at tilrettelægge beskæftigelsesindsatsen fremover. Reformen giver blandt andet kommunerne muligheder for at reducere indsatsen over for borgere med relativt svag arbejdsmarkedstilknnytning blandt andet i form af færre samtaler. Vismændene skriver, at det er interessant i lyset af, at den enkelte kommune har et nettotab ved at få ledige kon-tanthjælpsmodtagere i beskæftigelse i få timer. Reformen indebærer dog

også en jobpræmie for kommuner, der får ledige med svag arbejdsmarkedstilknytning i beskæftigelse, det trækker i modsat retning.

Vismændene skriver imidlertid, at det samlet set er uklart, om reformen vil svække eller styrke kommunernes økonomiske tilskyndelse til at få personer med svag arbejdsmarkedstilknytning i beskæftigelse. Folketinget kunne spørge vismændene, hvad der skal til, for at der kan regnes på dette?

Dette dokument er udarbejdet af Folketingets Administration til brug for medlemmer af Folketinget. Efter ønske fra Folketingets Præsidium understøtter Folketingets Administration det parlamentariske arbejde i Folketinget, herunder lovgivningsarbejdet og den parlamentariske kontrol med regeringen ved at yde upartisk faglig bistand til medlemmerne. Faglige noter udarbejdet af Folketingets Administration er i udgangspunktet offentligt tilgængelige.